

JORDI GIMENO

Egy szögedi katalán

Tetszik nekem Magyarország?

Vagy csak Szeged?

Vagy talán arról van szó, hogy jobban szeretem magamat Szegeden?

És katalánt tanítani a magyar diákoknak vajon lelkesít-e még annyira, mint korábban?

Megérkezett az e-mail, amelyet vártam, amelytől félttem, és amely minden dilemmát egyetlen kérdéssé gyúr össze...

Még egy év?

Ott, a képernyő közepén, a téma fontosságához mérten igen kis betűkkel villognak a szemtelen kis mondatok: a jövőm egyszerű összefoglalása egyetlen kijelentésben, mely szerint „igen, szeretném folytatni” illetve „nem, nem kívánom folytatni” lektori tevékenységemet még egy évig Szegeden. Persze a Ramon Llull Intézet, a katalán nyelv és kultúra külföldi terjesztésére létrehozott intézmény ennél hivatalosabb módon nevezi meg a beosztásomat; azt mondják, ez méltósággal ruházza fel munkánkat.

Hiszen – ahogy egy híres katalán nyelvész mondja – lektorai olyan nemzeteknek vannak, amelyeknek hadsereg áll a hátuk mögött...

Az a belső hálózat, amelynek segítségével mi, Llull-beliek tartjuk a kapcsolatot egymással, lehetővé teszi, hogy játszunk egy kicsit a válasszal. Egy karika, amelyre rákattintasz, és a kiválasztott jövő ürességét feketére színezi. És a fekete pont, amelyet bekattintok, arra kényszerít, hogy számot vessek. De a döntéshez való jog fájdalommal is járhat, ha távolra visz Szegedtől, távolra az otthontól, távolra ettől a Magyarországi déli csücskében lévő várostól, amelyet éppen olyan határok fognak közre, mint a mieink, melyek léteznek is meg nem is, akár a lektorok, akik tulajdonkép-

---

* *Jordi Gimeno* (Barcelona, 1970) 2008 és 2013 között katalán lektorként dolgozott a Szegedi Tudományegyetemen. Nemrégiben jelent meg az első tudományos-fantasztikus regénye, az *El somriure d'un eco* [A visszhang mosolya], amellyel 2012-ben elnyerte a Manuel de Pedrolo-díjat. Előzőleg nyelvtanárként, tolmásként és fordítóként is dolgozott, de a legtöbb évet szakácsmesterségének szentelte, ami lehetővé tette számára, hogy többek között Indiában, az Egyesült Államokban és az Egyesült Arab Emírátsokban dolgozzon. Ugyancsak részt vett Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című regényének katalán nyelvre való átültetésében. „A fáradt lektor” című novellájával bejutott az „El català pel món” [A katalán a világ körül] elnevezésű díj nyertesei közé, amely a katalán lektorok külföldi élettapasztalatának megosztására hivatott; ez a kötet is nemrégiben látott napvilágot. Jelenleg Barcelonában és Szegeden él, Budapesten szakácsórákat ad, illetve a következő, Magyarországon játszódó regényén dolgozik.

pen egyetlen oktató tanárok, vagy akár a nemzet, amely létezni akar, de technikai értelemben nem létezik...

Fájó emlék, ahogyan egyik napról a másikra otthagytam a tűzhelyet, hogy Szegedre menjek, abba a városba, amelynek a nevét rosszabbul már nem is ejthettem volna, bármennyire igyekeztem...

Az új főnököm kijött elém a vasútállomásra, és elvitt oda, ahol lakni fogok. Egy másfél szobás palotába, legalábbis azokhoz a szállásokhoz viszonyítva, amelyeket a hotelekben és az éttermi idénymunkák során a szakácsoknak kínálnak, bármilyen kiváló szakácsról, és akármilyen jó cégről legyen is szó. Emlékszem, arra gondoltam, hogy ez így nem igazságos, hogy a frissen megszerzett egyetemi diploma nem nyomhat többet a latban tizenöt-húsz évnyi szakmai tapasztalatnál, bármilyen foglalkozásról is legyen szó...

A kedves tanszékvezetőnek mennie kellett, már este hét körül járt az idő... és most már tudom, hogy ez Magyarországon bizony már későnek számít... így hát el-sietett, otthagya engem a lakásban, nagyon messze a városközponttól és tele kétségekkel, de azzal a bizonyossággal, hogy a legjobb munka vár rám, amelyet egy hozzám hasonló ember el tud végezni. Egyedül vacsoráztam hát a ház melletti kocsmában, mint valami magányos éjjeli bagoly.

Szeged pedig megtette a többi, hiszen a legelső naptól fogva egy addig teljesen ismeretlen érzést tapasztaltam meg, amely éppolyan megmagyarázhatatlan volt, mint amennyire bizonyos, és amely minden dolgot átjárt, amit csak tettem: az érzés, hogy olyan helyen járok, amelyet éppen rám szabtak.

És hát nem is húszéves voltam, hanem harmincnolc... És azért választottam a szegedi katalán lektorátust, mert azon kevesek közé tartozott, ahol nem kértek egyetlen nyelvvizsga-bizonyítványt sem, márpedig én csupán az A2-es szintű okszitán tudásomat tudtam felmutatni...

A következő napon elmentem a tanszékre, amely kis mérete és sok hiányossága ellenére kellemes benyomást tett rám; ez nem is lehetett másként, hiszen ezen a helyen olyan nagy figyelemmel voltak a katalán nyelv iránt, olyan sok éve tanították már, és olyan sok diák akart katalánul tanulni.

A legjobb hely, ahol egy kései hivatás kibontakozhat.

Az első órára olyan jegyzetekkel és a diákokat ösztönző gondolatokkal felszerelve mentem be, amelyek jelenlétemet igazolták. De nem volt rájuk szükség: első-éveseimmel azzal töltöttük az órát, hogy továbbiakat találtunk ki: könyveket fordítanak majd, katalán cégeknél ösztöndíjakat és szakmai képzést kapnak, tolmácsolnak, kutatnak... Folytatják majd azt az utazást, amely a magyar gimnáziumok év végi osztálykirándulásainak kedvelt úti célján, a Costa Braván kezdődött és talán egy katalóniai állással fejeződik majd be, ahol nap mint nap használják a nyelvet.

És én hittem is ebben, hinni akartam ebben, hiszen ez volt a kötelességem, és ezért is fizettek... még pedig pontosan.

Nos, a másodikos lányok (szinte csak lányok tanulnak katalánt) már egészen máshogy viszonyultak hozzám: úgy néztek rám, mint valami földönkívüli, és szemek lakatlan bolygóján elődöm hologramja rajzolódott ki, aki bizonyára jobb volt, mint én... és faarcukat csupán az az állandó kérdés járta át, amelyet soha nem mertek az arcomba vágni: megéri vajon egyáltalán ekkora erőfeszítéseket tenni, hogy katalánt tanuljanak?

Tudniillik Szeged nem olyan, mint a többi lektorátus; a katalán tanulmányok kétéves, ötvenkredites programot alkotnak, ahol heti nyolc órában tanulnak a diákok. És persze van is ebben logika; ha Magyarországon már több mint negyven éve tanítják a nyelvünket, most már nem elégedhetnek meg heti két katalán nyelvi óracsúzával meg egy a katalán népi táncokba bevezető kurzussal.

Azoknak a másodikos lányoknak kételyeik voltak, de azért nem bátortalanodtam el: azt teszem majd, ami hasznos lehet számukra, elérem, hogy ők is azt érezzék, hogy minden elérhető számukra, hogy a világ éppen olyan, mint Szeged: kicsi, lapos, kedves, és ha a megfelelő irányba tekersz, néhány pedálynomással bárhova odaérhetsz.

Most már tudom, hogy kerékpár nélkül a dolgok bonyolódnak, és hogy elég gyakran még térkép sem áll rendelkezésre.

A dolgozószobámba zárkózva, egyedül, a képernyőre szegezem a szemem, és felidézem az első hetek emlékét, és Szeged lineáris világa hirtelen elkezd görbülni, egészen kereké válik, és visszarepít a kezdőponthoz, újra ott vagyok az évről évre ismétlődő határvonalnál, amelyekből így már összesen öt van.

A kör megtört, az idő lejárt, a környező világ elolvad. Elképzelem magamat órák nélkül, fizetés nélkül, az egyetemi élet könnyed rutinja nélkül, és anélkül mindenre elegendő szabadidő nélkül...

Becsukom a szemem, és egy szakasz véget ér...

És már nem is szeretem magamat annyira...

Szeged nem változhatott meg ennyire öt év alatt... de én igen, mert akárhogy is, már nem vagyok ugyanaz, és nem is hiszek már ugyanabban...

Azok az arcok, amelyek az egész városban ismétlődnek, és amelyeknek annak idején annyira örültem, most annak a jelévé váltak, hogy minden kiüresedik és kifárad; az a személy, akit egy délelőtt megismertél, majd két napon belül ismét felbukkant, és szóltál hozzá pár kedves szót, most már olyan teher, amely megláttatja veled azt, amit nem látsz; a kocsmák minden hétvégén állandó a törzsközönsége, akik azelőtt olyan kedvesnek látszottak, most inkább csak szobroknak tűnnek, akik már nem hallgatják meg az idegent, aki már-már szintén nem tudja, mit is mondhatna nekik...

Szeged nem változik, de megváltoztat...

Itt változtam át – szinte egyik napról a másikra – azzá, amit már magam mögött hagytam. Most már komikusnak találok, hogyan titkoltam kezdetben szakácsmúltam, hogyan igyekeztem azzal a pár cégnél tartott néhány katalánórával, a fordí-

tóirodánál végzett szürke munkámmal, és a sitgesi mozi fesztiválon tolmácsként töltött tizenegy nappal felvértezni magamat.

S mindezt azért, hogy ne tartsanak betolakodónak.

Pedig erre nem is lett volna szükség, hiszen a magyaroknál jobban meg sem érthetne senki: itt mindenkinek, akinek van erre módja, két munkája van: a magyartanárom egyben valami kiejthetetlen nevű harcművészetet is tanít, s ha a PhD-val rendelkező kolléganóm, akivel megosztom az irodát, azzal keresett pénzt, hogy spanyol vadászokat kalauzolt, akik azért jöttek a nagy magyar alföldre, hogy elhiggyék, tudnak célozni, és van pénzük, hiszen itt minden olyan lapos, sokkal olcsóbb minden, és ritkásak az erdők...

Igyekeztem eltitkolni a diplomám kibocsátásának dátumát is, amelyen szinte még a tinta sem száradt meg, és csöndbe burkoltam minden részletet, amely lerombolhatta volna azt a képet, hogy lelkesedem a munkámért és a diákokért, hogy én töltöm a legtöbb időt a tanszéken, hogy szinte mindig ott vagyok...

Hadd gondolják, hogy új seprő jól seper...

De most már késő, túl késő, bezár a bazár. Besötétedik, lusta, kövér pelyhekben hull a hó, mialatt a hideg a csontjaidig hatol, amely meggömbíti a hátadat, a földre kényszeríti a tekintetedet, és szomorú szövettel borít be, amely képes akár összetörni is az embert. És ha sikerül is felemelned a fejed, csak fehér sivatag tárul a szemed elé, látszólag élettelen, jégcsapokkal és a fény hiányával teli; egy jövő nélküli hely, ahol nagyon hideg van, ahol túl sok a hó ahhoz, hogy boldog lehess...

A végén azonban feladod a harcot, már nem gondolsz arra, hogy lehetnél máshol is, ahol melegebb van, és vidámabbak az emberek, és átengeded magad a fehérség ölelésének: mint ahogyan az anya takarja be gyermekét, aztán a vigasztaló magány felemel, és akkor látod meg a kis kéményt, amely füstöt köpköd ott, az alföld közepén, vagy az egyetlen ablakot, amelyben még fény gyúl egy sötét, régi és szürke panelrengetegben... És akkor tudod, hogy van még valaki más, és egy pillanatra befogad egy kivételes, mezítelen, hóból és hidegből szőtt szépség, amely az orrod előtt el is olvad.

Szegeden csak azok maradnak, akik ezt képesek észrevenni...

A többiek elkezdenek nyomtatványokat kitölteni, mint akik segítségkérő üzeneteket tartalmazó üvegcséket dobálnak a folyóba... És ők vannak többségben, akik menekülőre fogják, és a mobiltelefon lassan azoknak az embereknek a temetőjévé válik, akikkel aznap este szeretnél elmenni valahova, de már felszívódtak. És ez is fáraszt, akármilyen vidámak is ezek a búcsúzások, és akármennyire is bizonyos vagy benne, hogy rájuk egy jobb jövő vár...

Ők elmennek, én meg itt maradok... Az igaz, hogy napról napra egy picivel jobban beszélek magyarul...

Micsoda nyelv... micsoda harc... micsoda erőfeszítembe került beszélni... rosszul, elsősorban azért, mert három éven keresztül csupán heti négy órát szenteltem

neki, annak az embernek a hozzáállásával, aki szilveszterkor megfogadja, hogy jövőre bérletet vesz az edzőterembe...

De most már büszke lehetek arra, hogy sokkal jobban tudok magyarul, mint Messi katalánul...

És noha most már igyekszem velük az ő nyelvükön beszélni, amikor szórakozom, a hozzám hasonló idegenek társaságában az angol és az olasz egyre fontosabbá vált. Ez olyan tény, amelyre már egyáltalán nem vagyok büszke, de talán ez is csak annak a jele, hogy lejárt az idő, és a valóság és a fikció között egyre nő a távolság...

Vajon elég megtanulni a nyelvet ahhoz, hogy beilleszkedjen az ember?

Vagy talán minél jobban beszélek magyarul, annál kevésbé értem meg őket?

Vajon le lehet vetkőzni a kívülállóságot csupán akarattal?

Bármilyen nyelvről is legyen szó, vajon nem nevetséges egy kicsit az a lektor, aki olyan filmvetítéseket szervez, ahol a képernyő mellett zászló lóg?

Vajon valóban szükséges, hogy a katalán elnök vagy a magyar miniszterelnök mögött tizenhatsz zászló meredezzen?

Vajon visszamehetek Katalóniába, és megkereshetem a kenyeremet azzal, hogy katalánórákat tartok és beilleszkedési tanácsokkal látom el a bevándorlókat?

Nahát, mennyi dolgot tanultam itt, most pedig nem találok a válaszokat...

Hát akkor itt az ideje az emlékezésnek. Gondoljunk át minden programot, amelyet egy napon elképzeltünk, már elég jó ideje, és amelyeket csak Szegeden, csak a magyar hozzáállással lehetett megvalósítani, most pedig erőfeszítembe kerül, hogy ne egyszerű tehetetlenségnek tekintsem őket, amelyeket már nem ismerek el magaménak...

A magyar-katalán nap, amely Szegeden született, és két éve már Budapesttel közösen szervezzük. Azzal a céllal született, hogy magyarul beszéljünk Katalóniáról, és ha olyan fontosak vagyunk, mint amilyenek magunkat tartjuk, akkor nem lehet nehéz olyan embereket találni, akik más nyelven magarázzák el, amit kell, ezzel elkerülve a bölcs anyanyelvi beszélő képét, aki az elalvással küzdő külföldi hallgatóság előtt szónokol. A szegedi katalán napok célja az volt, hogy egy olyan nyelven, amelyet nem értünk, valaki kimondja, hogy van még remény. Így szerveztem meg hármat is egymás után anélkül, hogy egy szót értettem volna abból, ami elhangzott. Az első két évben még öltönyt és nyakkendőt viseltem, az utolsóra azonban elengedtem magam..., de ekkor már értettem néhány dolgot, amelyek az előadásokon elhangzottak. A terem teli volt, és szinte mindenkinek látszott az arcán, hogy nagyon jól érzi magát...

Az idén immár ötödik alkalommal rendezzük meg a katalán vacsorát: tanítványaim segítségével jellegzetes menüt állítunk össze, és mintegy hetven fizetővendég lesz jelen. Kezdetleges eszközökkel, kinti tűzhelyen, egy bár teraszán katalán salátát, paellát, paradicsomos-olivaolajas kenyeret és sonkát, valamint a Lidlben vásárolt téstát eszünk. Ez lesz az az esemény, amely a Szegedi Tudományegyetem

Hispanisztika tanszékén lezárja a hispán napokat. Az emberek isznak, nevetgélnek, és biztosan lesz majd egy diák, aki elvágja majd az ujját hagymaszeletelés közben.

Itt, a barcelonai tanulmányi kirándulást is megemlíthetjük, bár a lányok – ahogy már mondtam, szinte mindig csak lányok – teljesen egyedül járják a várost. Mert most már sokkal inkább szegedi vagyok, mint barcelonai, és mert a hozzáállásom miatt én lennék a világ legrosszabb idegenvezetője, tudom, hogy csak kiábrándítanám őket a városból, és nem hiszem, hogy ők ezt érdemelnék... Nem is találkozom velük sokat, valójában a húgom házában alszanak; egy este megiszunk egy sört Barcelonában, és egy délutánra meghívom őket egy kávéra Sitgesbe, és ennyi: az ötnapos utazás alatt nem is látom őket többet. És az idén még jobban ellustultam, mint valaha, és már csak a tehetetlenségem ösztönöz, s már azt sem értem, mi a fenére gondolhattam abban a pillanatban, amikor felmerült bennem az ötlet... Egészen addig, amíg meg nem látom őket mezítláb a strandon, amely kitörölhetetlen emléket hagyott bennem, a szemük csillogása és a tenger, ami már nincs nekik Magyarországon... És már el sem merem képzelni a legcsinosabbat meztelenül.

A többnyelvű fordítósze­minárium talán azért majd ideköt most, hogy fél lábbal már nem vagyok Szegeden... Ez lesz a második alkalom, a kultúrák valódi cseréje, amely ennél is sokkal több; a katalán, spanyol, baszk és portugál lektorátusok már nem beszélnek nyelvi területekről, és a lehetőségekről, amelyet saját nyelvük kínál, hanem magyar szerzőket hallgatnak, a diákjaik pedig segítenek nekik megérteni őket. A szeminárium négy napig tart, a magyar fordítóházban, az impozáns Balaton partján.

És most márciusban szervezik a második találkozót a külföldön katalántanuló diákok részére, amelyen részt veszek Szentpétervárott. Az elsőt Budapesten szervezték, mindenféle segítség nélkül mintegy húsz diák jött el, hogy a magyar fővárost katalánul megismerje egy hétvégén: elsősorban Oroszországból, Szerbiából, Németországból, Franciaországból, Magyarországról, Horvátországból, Olaszországból, Galíciából... olyan emberek, akik szeretik a nyelvünket, és akik néha épp olyan egyedül érzik magukat az egyetemükön, mint egy katalán lektor...

Hátratekintek, és nem látok statisztikákat, amelyekben nőnének vagy csökkennének a diákszámok, a munkák, a kutatások, vagy a fordítások... Csak én vagyok ott egyedül, és egy lektori állásinterjún veszek részt – persze oda megyek majd, ahova kell – a barcelonai Ramon Llull Intézetben. Nyugodt vagyok a kérdéseket illetően, hiszen ezek nemigen különböznek a konyhai munkával kapcsolatos kérdésektől: megfelelő hozzáállás és alkalmazkodási készség kérdése az egész, ők pedig, akik a kérdéseket felteszik, úgy hallgatnak, hogy, hogy tessék nekik, és hogy ne tévedjenek nagyot... Minden megy, mint a karikacsapás, amíg a három közül a legidősebb nő, aki addig szinte ki sem nyitotta a száját, felteszi a kérdést, hogy véleményem szerint mivel tudnék egy egyetemi romanisztikai tanszék munkájához hozzájárulni.

Nem is tudtam, mit feleljek erre, nagy erőfeszítéssel próbáltam kinyögni valamit, ami végül nem jött ki, és az a fél szótag is, amelynek a másik fele bennem ragadt, te-le volt kétségekkel.

Ez a kérdés és a saját mélységes hallgatásom teljesen lenyomott, és biztos voltam benne, hogy a zadari, a szegedi és a trentói állás – ebben a sorrendben – mind másé lesz, olyasvalakié, aki nyújtani tud valamit egy tanszék számára... vagy legalábbis olyané, aki felkészült erre a kérdésre.

Most már lehúztam itt néhány évet, és megtaláltam a választ: tudok bulikat szervezni, ahová sok ember eljön, és amelyet kulturális program név mögé bújtatok...

A vendéglátásban eltöltött évek öröksége lehet.

Az egérrel ugrálok az igenről a nemre, kitöltöm és kiüresítem a kis karikát, mintha csak valami virágszirom lenne: Szeged... szeret, Szeged... nem szeret.

Fekete vagy fehér.

Fehér.

A legjobb diákjaim, azok a lányok, akik hirtelen elhatározták, hogy beleszeretnek a katalánba, és hogy ez lesz az a nyelv, amelyet a legjobban beszélnek, csupán két év alatt, legalábbis addig, míg a por és a használat hiánya miatt végül más tölti be ezt az űrt...

A diáklány, aki azt mondta, hogy azért tanul katalánul, hogy továbbra is ingyenes diákberlettel közlekedhessen...

A tanszéki titkárnő könnybe lábadt szeme, amikor először mondtam neki, hogy ez lesz az utolsó év... Amikor pedig ugyanezt elismételtem neki két éven keresztül, már nem hitt nekem... és most már én sem hiszek magamnak.

A Ramon Llull Intézet támogatása, amelynek segítségével szinte minden ötletemet meg tudtam valósítani, amellyel szinte minden elképzelést valóra tudtunk váltani, amely Szegedről érkezett, és a díj, amelyet tőlük kaptam a www.bonprofit.org projekt létrehozásáért, a weblapért, ahol katalán nyelvet, gasztronómiát és kultúrát lehet tanulni... Éppúgy rám szabták, mint Szegedet.

Fekete.

Nemrég megállít az utcán egy diák, és azt mondja, gondolkozik azon, hogy fel kéne vennie a katalán specializációt, a kétéveset, ha én is úgy gondolom, hogy így több lehetősége lesz fordítóként dolgozni. A válaszom, amely engem is meglep, kevésbé lelkes, ugyan professzionális és figyelmes, de a mindenféle szenvedélytől mentes...

Vajon azt kellett volna visszabüfögnöm, hogy dolgozhatna egy kiadónál, kommunikációs vállalatoknál, intézményeknél?

Meg kellett volna győznöm, hogy talán néhány rövid fordítási megbízást is kap majd katalán-magyar vonatkozásban?

Mondtam volna neki, hogy tanuljon katalánul, hogy nekem legyen miből élnem?

Vagy talán azt, hogy így nem egy pékségben, egy hotel recepcióján vagy egy kis telefonközpontban találja magát néhány csoporttársával egyetemben?

Szürke.

Talán fel kéne mennem a Ramon Llull Intézet honlapjára, átolvasni az egészet, hogy átítassanak az elképzeléseik, és visszaemlékezni arra, hogy egy napon még azt gondoltam, hogy ez a legjobb munka, amelyet olyasvalaki, mint én, el tud látni... Azonban most a Llull is válságos korszakot él, éppúgy, mint én, elpukkant a nagy katalánzászlós lufi a kezében, és hozzám hasonlóan hiányoznak neki azok a régi szép napok.

2008 júliusa: az összes lektor, kipihenten és bőséges reggeli után kilép a barcelonai Barceló Atenea Mar hotelből, és a *Fòrum* előadótermébe igyekeznek, ahol a XXII. Katalán Tanárok Nemzetközi Napjának záró ceremóniája lesz. A legnagyobb politikai vezetők jelenlétére várunk, akik késve érkeznek, és úgy jönnek le a lépcsőn, mintha államfők vagy valami mozi fesztivál csillagai lennének. Egy szakáll mögül olyan mosoly sejlik fel, amelyről nem tudom eldönteni, hogy együtt érző vagy gunyoros-e. A színpad felé tett lépéseket ünnepélyesnek szánják, mintha minden lépéssel épülne az az ország, amelyet már oly sokan elképzelték...

Lektorok, akik nem lektorok.

Nemzetek, amelyek nem szabadok.

Egy olyan nemzet kormányzó, amely nem is létezik.

Éljen! Éljen! Éljen! Éljenek a szép idők!

Még három napja sem múlt, hogy Szegeden dolgoztam, amikor kapok egy hivatalos levelet a Llulltól ugyanazon a módon, ahogyan ezt a mostanit, amely a lelkem háborgatja, amelyben közlik velem, hogy meghívnának a szegedi egyetemről három személyt (egy felelős személyt, egy lektort és a legjobb diákot) Mallorcára, a 2008/2009-es tanév nemzetközi megnyitójára, fizetik a szobát, a két járatot, egyet oda, egyet vissza, három nap, négy csillag és ötszöri étkezés, a tízóráival és az uzsonnával...

Azokban az időkben legyőzhetetlenek voltunk, a Llull meg én, és az ügyért képesek voltunk bármire... Nem volt Európában nagylelkűbb nyelv, mint a miénk, és a hozzám hasonló katalán lektorok is párjukat ritkították Szegeden...

Régi, boldog, tünékeny idők voltak ezek, arra ítéltem, hogy örökre eltűnjenek.

Néha úgy éreztem magam, mintha egy lennék Bánffy Miklós, a nagyszerű erdélyi trilógia szerzője valamelyik regényének alkonybeli szereplői közül, akik nem hajlandók elfogadni saját kis világuk hirtelen bukását, és a kis részletekben igyekeznek tagadni ennek bizonyítékát. Minden olyan, mint azelőtt, megváltoztathatatlan: a párbajok életre-halálra kis vívótőrrel, amelyek most mindkét oldalon három karcollással végződnek, éppen ugyanúgy, mint azelőtt... A katalán, ha úgy nézzük, még mindig többségi nyelv, nélkülözhetetlen Katalóniában.

Vagy legalábbis ezt mondom a diákjaimnak...

Egy szereplő, aki elveszített valamit ezen a hosszú úton, de már arra sem emlékszik, mi volt az. Valaki, aki nem akarja bevallani, hogy mindaz, amit felépített, az egész birodalma csak homokvár volt.

Én, aki kultúrák között akart hidat verni, hát erről volt szó valaha... és nem maradt más, csak a Szegedet átszelő Tisza partján egy homokvár, amelyet a következő áradás elvisz... mert a lektor abbéli igyekezete, hogy különböző valóságokat összekössön, a végén úgysem működik, legalábbis itt, Magyarországon nem, hiszen a többségünk, bármilyen nyelvet beszéljünk is, a végén arra lyukad ki, hogy a mi jól megtanult kis nyelvünk milyen fontos, és nem vagy csak keveset figyelünk a másik félre, és ahelyett, hogy valóban megtanulnánk magyarul, inkább az angolunkat tökéletesítgetjük, és csak akkor mondjuk, hogy minden nyelv egyformán fontos, amikor látjuk, hogy a miénk alsóbbrendű helyzetben van.

Persze lehet, hogy tévedek, talán csak napok óta rossz napom van...

És talán nem minden lektor egyforma... de négy típusba azért bele tudnám sűríteni mindegyiket.

Az első, aki egész pályát befut az egyetemen, és ez már sok éve világos számára. Mindig úgy beszél, mintha a tanteremben lenne, csupa tudományos merevség jellemzi, és nem mutat semmiféle kétséget vagy bizonytalanságot. Az élet számára talán nyugalmas, édes és unalmas, éppolyan tehát, mint egy egyetemi óra.

A másik, aki saját nyelvének mint idegen nyelvnek a szakértője. Tagadja a hagyományos tanítási módszereket, a diákjaival haverkodik, törődik velük, és mindig van valami kommunikatív célja mindannak, amit tesz. Ezer és egy intézményben és nyelviskolában edződött, a motivációs szint nála mindig csúcspontot döntöget... de amit mond, az eléggé kiszámítható, mintha valami tankönyvből tépte volna ki, s úgy tesz mindent, ahogyan az a nagykönyvben meg van írva.

A harmadik típusba tartozik az, aki úgy viselkedik, mintha az egész világ tartozna neki valamivel, ezért nagy pályát fut be, és tizennyolc és huszonvalahány éves kora között egyszerre több vasat is a tűzben tart. Szélsőbalos, noha életében nem látott még munkást; általában szórakoztató és cinikus, de jobban szeret olyanokkal poharazgatni, akik soha nem látogatják az óráját.

És a negyedik a kelet-európai típus, amely az előző három közül bármelyikhez tartozhat azzal a különbséggel, hogy ő soha nem lép le...

És ha áthelyeztetném magam egy másik lektorátusra, és újrakezdeném a nulláról?

Vajon visszatérne a lelkesedés magától?

Már nem is tudom, hogy le lehet-e lépni teljesen, új ígét kellene kitalálni arra, hogy a hálózathoz kötődve utazgatunk, és bolondok módjára polaroid képeket küldözgetünk minden ismerősnek, akit otthon hagytunk, nem lévén tudatában annak, hogy minden egyes pillanat kisebbíti a céljainkat, mert korlátok húz köréjük, hiszen mindig ugyanazt a rádiót hallgatjuk, a kedvenc televíziós műsorainkat nézzük, bárhol is legyünk...

Éppen ez történt azon a napon, amikor néhány jól megérdemelt szabadnapot töltöttem Katalóniában, és hallottam, ahogy valami talk show híres vendége szívélyes üdvözlését küldi a Herz-hullámokon keresztül egy katalán lektornak, aki a világ másik végén hallgatja az adást. Büszkén közölte a hallgatókkal, hogy a társam már elment aludni, mert ott már hajnali három van.

Világgá menni, és nem hazasietni, hanem egész éjjel katalán hajnali műsort hallgatni...

Nem volt jobb dolga a lektornak, mint rádióüzeneteket küldözgetni?

Nem tudott jobbat mondani a talk show vendége, mint hogy hósként tüntesse fel magát?

Így nem lehet függetlenséget elérni...

Már nem ugyanaz az utazás sem, mint azelőtt, különösen, amióta szinte naponta közlekednek a Ryanair járatai Budapest és Barcelona között. És olyan sokszor leszállok, hogy nagyon jól tudom, milyen lesz, ha majd hiányozni fog Szeged... A változásom motorja, és az sem érdekel, ha ez úgy hangzik, mint valami választási szlogen vagy egy autóreklám. A hely, ahol minden lehetséges volt, legalábbis számomra, még az is, hogy végül ezt a búcsúlevelet megírhasam...

A képernyő kiírja, hogy még van tíz napom válaszolni; ez nem túl hosszú idő, én százat szeretnék, és száz oldalt teleírni a búcsú szavaival.

Viszlát a pincérnek, aki dúl-fúl, mert minden magyar magánhangzót borzalmasan ejtesz ki, miközben azon elmélkedik, vajon milyen nyelven próbálsz vele kommunikálni; viszlát a bolti eladónak, aki minden szavadat azonnal megérti, pedig nem beszél egyetlen világnyelvet sem, amelyen kommunikálhatnátok; viszlát annak, aki gratulál, hogy milyen jól beszélsz magyarul, amikor még csak annyit tudsz mondani, hogy „jó napot”; viszlát annak a másiknak, aki nem érti, mi a francért szentelsz egy percet is arra, hogy egy ilyen jövőnélküli ország kicsiny nyelvét megtanuld; és viszlát a ház melletti kocsmának, ahol az első vacsorámat elköltöttem, ahol azért szerettem lenni, mert oda soha nem járt senki, ezért aztán az egész napos nyitva tartás helyett egy idő után már csak tizenegyedtől háromig tartottak csak nyitva, tönkrement a képernyő, amelyen a Barça-meccseket néztem, és aztán a helyére, de komolyan... a Titanic mentőcsónakjai kerültek.

Vajon a kettő közül melyik marad fenn tovább a vízen?

Elhagyjam a csónakot, és kezdjek el úszni inkább?

Vagy kapaszkodjam belé, annak ellenére, hogy a fizetésemet lecsökkentették és akadozva érkezik, ami mindannyiunkat aggodalommal tölt el?

Még nem tudom, mit fogok mondani, de azt tudom, mit teszek, ha egyszer csak elküldöm a sorsszerű választ, legyen fekete vagy fehér...

Miután válaszoltam, kimegyek a Tisza-partra, ehhez a hatalmas, sűrű, és lusta folyóhoz, amely folyton mozgásban van, és mégis itt marad, amely táplálja Szegedet és emlékezteti rá, hogy egyszer már megtagadta őt, teljes egészében...

Sétálok majd a parton, egészen addig a szürke homokig, amelyet laposnak neveznek a szegediek, épp a régi híd mellett, ott, ahol egy idegen soha nem fürödne, és ahol a magyar kiskölykök minden fenntartás nélkül a sárba mélyesztik a kezüket, és leszánkáznak a Tisza barnás, olajos és koszos vizébe.

Én a múlt júliusban fürödtem ott először, valami röhejes főhajtással, betartván egy ígéretet, amelyet nem tettem senkinek, nyugodtan, rituálisan elmélyültem a vízben, mintha a saját személyes Gangeszemről lenne szó, s arról, hogy hazaérkeztem. Mindazonáltal, bármilyen szent pillanatnak is tűnt, a fejemet nem merítettem alá...

Most csak követ dobok majd belé, talán kettőt, hármat is... és nézem majd, ahogy elsüllyednek, és szorítok ezerral, hogy az új lektor, amikor időnként felhívom, jó szívvel fogadja az összes javaslatomat azokra a feladatokra vonatkozólag, amelyeknek – meglepő módon – sikerült elhítenniük velem, hogy csak ezen az egyetlen helyen voltak lehetségesek, ahol valóban boldog voltam.

Remélem, nem lesz lusta, és hogy legalább öt évbe telik majd, míg elfárad...

Vagy hat.

Remélem.

Még egy év...

Fordította: POSZTÓS ILDIKÓ PIROSKA